

รวมคำบรรยาย

ภาคสอง สมัยที่ ๗๕ ปีการศึกษา ๒๕๖๕ เล่มที่ ๔

บทบรรณาธิการ

คำถาม คำพิพากษาไม่ได้ระบุว่าหากจำเลยทั้งสองไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลย เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นขอให้ศาลมีคำสั่งให้ถือเอาคำพิพากษาของศาลแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้หรือไม่ และศาลชั้นต้นต้องสั่งให้ส่งสำเนาคำร้องให้แก่จำเลยทั้งสองมีโอกาสคัดค้านเสียก่อนหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๖๗๔/๒๕๖๕

ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๑ กำหนดว่าศาลที่ได้พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีในชั้นต้น เป็นศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดี มีอำนาจกำหนดวิธีการบังคับคดีและมีอำนาจทำคำวินิจฉัยชี้ขาดหรือทำคำสั่งในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้น ดังนั้น กระบวนการบังคับคดีให้เป็นไปคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทุกชั้นศาล จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลชั้นต้นที่จะพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นในชั้นต้น และมาตรา ๓๕๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "การบังคับคดีในกรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลกำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษากระทำนิติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งอาจถือเอาคำพิพากษาของศาลแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ และคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลไม่ได้กำหนดให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจมีคำขอให้ศาลมีคำสั่งให้ถือเอาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นได้" และวรรคสอง บัญญัติว่า "ถ้าการแสดงเจตนาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะบริบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนต่อนายทะเบียนพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจมีคำขอให้ศาลมีคำสั่งให้ดำเนินการจดทะเบียนให้ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้บุคคลดังกล่าวนั้นจดทะเบียนไปตามคำสั่งศาล" ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๗๑ และมาตรา ๓๕๗ ดังกล่าวแม้เป็นกฎหมายที่แก้ไขใหม่โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐ และมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป กล่าวคือนับแต่วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๐ เป็นต้นไป ซึ่งกฎหมายที่แก้ไขใหม่นี้ดังกล่าว มีผลใช้บังคับแก่คดีทั้งคดีที่ค้างมาก่อนการแก้ไขกฎหมายและคดีฟ้องใหม่นับแต่วันที่ กฎหมายมีผลใช้บังคับเป็นต้นไป เพียงแต่ไม่มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาของศาลและ กระบวนการวิธีการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดีที่ได้กระทำไปแล้วก่อนวันที่พระราช บัญญัตินี้ใช้บังคับเท่านั้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว **คดีนี้ยังมิได้กระทำการใดเกี่ยวกับกระบวนการวิธีการบังคับคดี การบังคับคดีจึงต้องนำ บทบัญญัติของกฎหมายที่แก้ไขใหม่ดังกล่าวมาใช้บังคับ** โจทก์ที่ ๑ ที่ ๓ ที่ ๔ และ ที่ ๖ จึงมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นขอให้ศาลมีคำสั่งถือเอาคำพิพากษาหรือคำสั่ง ของศาลแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้

ศาลฎีกามีคำพิพากษาให้จำเลยทั้งสองโอนหรือร่วมกันโอนทรัพย์สินพิพาททั้ง ๗ รายการ ให้แก่โจทก์ที่ ๖ ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ส. ผู้ตาย เพื่อแบ่งให้แก่โจทก์ที่ ๑ จำนวน ๘ ใน ๑๔ ส่วน โจทก์ที่ ๒ ถึงที่ ๕ และจำเลยทั้งสองคนละ ๑ ใน ๑๔ ส่วน หากไม่สามารถแบ่งได้ให้ประมูลราคากันระหว่างโจทก์ที่ ๑ ถึงที่ ๕ และจำเลยทั้งสอง ถ้าตกลงกันไม่ได้ให้นำทรัพย์สินพิพาททั้ง ๗ รายการ ออกขายทอดตลาดแล้วนำเงินที่ได้มา แบ่งให้ตามส่วนที่โจทก์ทั้งห้าและจำเลยทั้งสองแต่ละคนจะได้รับ แต่จำเลยทั้งสองไม่โอน ทรัพย์สินพิพาททั้ง ๗ รายการ ให้แก่โจทก์ที่ ๖ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว และ ทรัพย์สินพิพาททั้ง ๗ รายการ มีชื่อจำเลยที่ ๑ และหรือจำเลยที่ ๒ เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ แทนผู้ตาย โดยคำพิพากษาของศาลดังกล่าวมิได้สั่งให้ถือเอาคำพิพากษาของศาล แทนการแสดงเจตนาของจำเลยทั้งสองไว้ เมื่อจำเลยทั้งสองไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา โจทก์ที่ ๑ ที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๖ ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาย่อมมีอำนาจยื่น คำร้องต่อศาลชั้นต้นขอให้ศาลมีคำสั่งให้ถือเอาคำพิพากษาของศาลแทนการแสดง เจตนาของจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาอันเป็นการบังคับคดีในกรณี ที่คำพิพากษาของศาลกำหนดให้จำเลยทั้งสองกระทำนิติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งอาจ ถือเอาคำพิพากษาของศาลแทนการแสดงเจตนาของจำเลยทั้งสองได้ ตามที่บัญญัติไว้

ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๕๗ อันเป็นการใช้สิทธิตามกฎหมาย และศาลชั้นต้นมีอำนาจพิจารณาสั่งคำร้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้

คำร้องของเจ้านี้ตามคำพิพากษาที่ขอให้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ถือเอาคำพิพากษาของศาลแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๕๗ นั้น เป็นคำร้องที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มิได้บัญญัติว่าให้ทำได้แต่ฝ่ายเดียวโดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๑ (๒) บัญญัติห้ามมิให้ศาลทำคำสั่งในเรื่องนั้น ๆ โดยมีให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีโอกาสคัดค้านก่อน

โจทก์ที่ ๑ ที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๖ ยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ถือเอาคำพิพากษาของศาลแทนการแสดงเจตนาของจำเลยทั้งสองและมีคำสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายจดทะเบียนให้ นั้น ศาลชั้นต้นมีคำสั่งในคำร้องดังกล่าวว่า "อนุญาต" โดยมีได้มีการส่งสำเนาคำร้องดังกล่าวให้แก่จำเลยทั้งสองได้มีโอกาสดัดค้านก่อน ดังนั้น แม้ศาลชั้นต้นจะมีอำนาจพิจารณาสั่งคำร้องของโจทก์ที่ ๑ ที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๖ ดังกล่าวได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๕๗ แต่เมื่อยังไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๑ (๒) ก่อน ถือว่าเป็นกรณีที่ไม่ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในข้อที่มุ่งหมายจะยังให้การเป็นไปด้วยความยุติธรรมในการบังคับคดี กระบวนพิจารณาของศาลชั้นต้นในส่วนนี้จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือเป็นกระบวนพิจารณาที่ผิดระเบียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗

คำถาม ฟ้องให้เปิดทางและจดทะเบียนการระจำยอมเฉพาะที่ดินโฉนดเลขที่หนึ่ง แต่จากการทำแผนที่พิพาท ทางพิพาทเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินโฉนดอีกเลขที่หนึ่ง ศาลจะพิพากษาให้ที่ดินตามแผนที่พิพาทตกเป็นภาระจำยอมได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๕๐/๒๕๖๕

คำขอท้ายฟ้องของโจทก์ทั้งสองสอดคล้องกับสภาพแห่งข้อหาว่าโจทก์ทั้งสองมีคำขอให้จำเลยทั้งสองเปิดทางพิพาทและจดทะเบียนการจำยอมเฉพาะที่ดินโฉนดเลขที่ ๘๐๒๒๑ ของจำเลยที่ ๑ และที่ดินโฉนดเลขที่ ๗๕๒๗๒ ของ น. ซึ่งมีจำเลยที่ ๒ เป็นทายาทแก่ที่ดินของโจทก์ทั้งสอง แม้ข้อเท็จจริงและจากการทำแผนที่พิพาท ทางพิพาทเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินโฉนดเลขที่ ๔๑๑๘๓ ของจำเลยที่ ๑ แต่เป็นข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับที่คู่ความต้องนำสืบ จึงเป็นเรื่องนอกฟ้องนอกประเด็น ต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๘๗ (๑) ไม่อาจพิพากษาให้ที่ดินโฉนดเลขที่ ๔๑๑๘๓ ตกเป็นภาระจำยอมแก่ที่ดินของโจทก์ทั้งสองได้เพราะเป็นการพิพากษาเกินคำขอของโจทก์ทั้งสอง ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๒ วรรคหนึ่ง แต่เพื่อมิให้มีปัญหาฟ้องซ้ำหรือไม่กรณีโจทก์ทั้งสองจะนำคดีมาฟ้องบังคับจำเลยที่ ๑ เพื่อให้ได้สิทธิในภาระจำยอมในที่ดินโฉนดเลขที่ ๔๑๑๘๓ เป็นคดีใหม่ ศาลฎีกาเห็นควรกำหนดเงื่อนไขว่า **ไม่ตัดสิทธิโจทก์ทั้งสองฟ้องจำเลยที่ ๑ เป็นคดีใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๘ (๓)**

ภายหลังโจทก์ทั้งสองยื่นฟ้องจำเลยทั้งสองแล้ว ผู้จัดการมรดกของ น. จดทะเบียนโอนขายที่ดินโฉนดเลขที่ ๗๕๒๗๒ ทรัพย์สินมรดกของ น. ให้แก่ ธ. จำเลยที่ ๒ จึงไม่มีสิทธิดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับที่ดินโฉนดเลขที่ ๗๕๒๗๒ ได้ ถือว่าเป็นกรณีสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับแก่จำเลยที่ ๒ ได้ ดังนั้นศาลไม่อาจพิพากษาให้จำเลยที่ ๒ ไปจดทะเบียนการจำยอมหรือให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยที่ ๒ ตามคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ทั้งสองได้

นายประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์

บรรณาธิการ